

KLASITSIZM ADABIYOTI. XVII ASR G'ARB-OVRUPA ADABIYOTI MISOLIDA

Qo'qon Universitet Andijon filiali Ijtimoiy

gumanitar va pedagogika fakulteti

Filologiya tillarni o'qitish o'zbek tili

24 04 guruh talabasi

G'ulomova Gulzoda

Annotatsiya: Klasitsizm adabiyoti XVII asr G'arb-Ovrupa adabiyotida muhim o'rin tutadi. Bu davrda adabiyotda yangi estetik talablar va qoidalar shakllandi. Klasitsizm, asosan, antik davr adabiyotidan ilhomlanib, mantiq, tartib va muvozanatga asoslangan yondashuvni qo'llab-quvvatladi. Ushbu oqimning asosiy maqsadi – tabiat va insonning ichki olamini aniq va ravshan ifodalash, shuningdek, axloqiy va estetik qadriyatlarni rivojlantirish edi.

Kalit so'zlar: adabiyot, drama, poeziya, yozuvchilar, estetika, qadriyatlar, qoidalar, ijtimoiy munosabatlar.

Аннотация: Литература классицизма занимает важное место в западноевропейской литературе XVII века. В этот период в литературе формируются новые эстетические требования и правила. Классицизм, в основном вдохновленный литературой античности, поддерживал подход, основанный на логике, порядке и равновесии. Главной целью этого течения было ясное и четкое выражение внутреннего мира природы и человека, а также развитие нравственных и эстетических ценностей.

Ключевые слова: литература, драма, поэзия, писатели, эстетика, ценности, правила, общественные отношения.

Abstract: Classicism literature occupies an important place in Western European literature of the 17th century. During this period, new aesthetic requirements and rules were formed in literature. Classicism, mainly inspired by the literature of antiquity, supported an approach based on logic, order and balance. The main goal of this movement was to clearly and clearly express the inner world of nature and man, as well as to develop moral and aesthetic values.

Keywords: literature, drama, poetry, writers, aesthetics, values, rules, social relations.

Klasitsizmning asosiy xususiyatlaridan biri – an'anaviy janrlar va uslublarga qat'iy rioya qilishdir. Bu davrda drama, poeziya va proza kabi janrlar aniq belgilangan qoidalarga ega bo'ldi. Masalan, drama janrida uchta asosiy qoidaga amal qilish talab etilardi: "ta'sir qilish", "qiziqarli bo'lish" va "axloqiy saboq berish". Ushbu qoidalar orqali yozuvchilar o'z asarlarida inson tabiatining murakkabligini va uning ijtimoiy hayotdagi o'rnini ochib berishga intilishdi. Klasitsizm adabiyotining asosiy vakillaridan biri fransuz shoiri va dramaturgi Moliere hisoblanadi. Moliere o'z asarlarida insonning zaif tomonlarini, ijtimoiy munosabatlarni va axloqiy muammolarni keskin tanqid qildi. Uning "Tartuffe" asari, masalan, diniy hypocritizmni ochib berishi bilan mashhur. Moliere o'z asarlarida kulgili va jiddiy elementlarni birlashtirib, tomoshabinlarni o'z hayotlari haqida o'ylashga majbur qildi. Boshqa bir muhim shaxs, fransuz shoir va nazmiyati bo'lgan Racine, klassitsizmning drama janrida yuksak cho'qqilarni zabt etdi. Uning asarlarida insonning ichki kurashlari, ehtirolari va axloqiy dilemmasi keltiriladi. Racine "Phèdre" asarida, masalan, insonning ehtirolari va axloqiy majburiyatlari o'rtasidagi nizoni juda chuqur va murakkab tarzda ifodalaydi. Uning asarlari ko'pincha qattiq qoidalar va strukturaga ega bo'lib, bu klassitsizmning an'anaviy talablari bilan bog'liq. Klasitsizm adabiyotining yana bir muhim namoyandasi ingliz shoir va dramaturgi John Dryden bo'lib, u o'z asarlarida klassitsizmning qoidalarini o'ziga xos tarzda talqin etdi. Dryden, asosan, drama va poeziya janrlarida ishlagan bo'lib, uning

asarlarida tarixiy voqealar va ijtimoiy masalalar o'z aksini topgan. Uning "All for Love" asari, masalan, Sevgi va fidoiylilik temalarini o'rganadi va bu orqali insonning ichki dunyosini ochib beradi.[1]

Klasitsizm adabiyotining rivojlanishi faqat Frantsiya va Angliyada emas, balki boshqa G'arb-Ovrupa mamlakatlarida ham o'z ta'sirini ko'rsatdi. Italiya, Germaniya va Ispaniya kabi mamlakatlarda ham klassitsizmning o'ziga xos namunalari paydo bo'ldi. Masalan, italiyalik shoir Alessandro Manzoni o'z asarlarida klassitsizmning asosiy tamoyillarini o'z ichiga olgan holda, ijtimoiy va axloqiy masalalarni ko'tarib chiqdi. Klasitsizm adabiyotining rivojlanishi davomida, vaqt o'tishi bilan, yangi adabiy oqimlar, jumladan, romantizm va realizm, klassitsizmga qarshi chiqdi. Romantizm, masalan, insonning his-tuyg'ulariga, tabiatga va individualizmga e'tibor qaratdi. Bu o'zgarishlar klassitsizmning an'anaviy qadriyatlari va qoidalarini tanqid qilishga olib keldi. Shu bilan birga, klassitsizmning ko'plab jihatlari, jumladan, mantiqiy tuzilish, axloqiy saboq berish va estetik go'zallik, keyingi adabiyotlarda ham o'z aksini topdi.[2]

Klasitsizm adabiyoti XVII asr G'arb-Ovrupa adabiyotida muhim o'rin tutadi va bu davrda adabiyotda yangi estetik talablar va qoidalar shakllandi. Klasitsizm, antik davrdan ilhomlanib, inson tabiatining murakkabligini va ijtimoiy hayotdagi o'rnini ochib berishga intildi. Ushbu davrda yaratilgan asarlar, bugungi kunda ham o'z ahamiyatini yo'qotmagan holda, adabiyot tarixida o'ziga xos o'rin egallaydi. Klasitsizmning asarlarini o'qish orqali biz insoniyatning axloqiy, ijtimoiy va estetik qadriyatlari haqida chuqurroq tushuncha hosil qilishimiz mumkin.[3]

Xulosa:

Shunday qilib, klassitsizm adabiyoti XVII asr G'arb-Ovrupa adabiyotida o'ziga xos o'rin tutib, inson tabiatining murakkabligini, ijtimoiy hayotdagi o'rnini va axloqiy qadriyatlarni rivojlantirishga xizmat qildi. Bu davrda yaratilgan asarlar bugungi kunda ham o'z ahamiyatini yo'qotmagan holda, adabiyot tarixida o'ziga xos o'rin egallaydi.

Klasitsizmning asarlarini o'qish orqali biz insoniyatning axloqiy, ijtimoiy va estetik qadriyatlari haqida chuqurroq tushuncha hosil qilishimiz mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. QODIROV, A. (2025). BADIY ASAR TAHLILI VA DIN INTEGRATSIYASI:(Alisher Navoiy ijodi misolida). Hamkor konferensiyalar, 1(11), 386-388.
2. Qodirov, A. (2024). USLUB ADABIYOTSHUNOSLIKNING MUHIM KATEGORIYASI SIFATIDA. University Research Base, 857-860.
3. Abdulazizbek, Q. (2024). USLUB ADABIYOTSHUNOSLIKNING MUHIM KATEGORIYASI SIFATIDA. Talqin va tadqiqotlar ilmiy-uslubiy jurnali, 2(42), 144-149.
4. Qodirov, A., Inomjonova, M., & Olimova, X. (2025). ADABIYOTSHUNOSLIKDA BADIY ASAR TILI VA BADIY NUTQ USLUBI. Наука и технология в современном мире, 4(5), 36-38.
5. O'G'Li, Q. A. L. (2023). ADABIYOTSHUNOS USLUBI HAQIDA (DILMUROD QURONOV IJODI MISOLIDA). World of Philology, 2(2), 46-50.
6. Kobilova, Z. B. (2021). Amiriy and fazliy. Asian Journal of Multidimensional Research, 10(9), 271-276.
7. Kobilova, Z. (2022). Image of a Drinker and a Hermit in the Amir Al-Ghazali. EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION, 2(4), 173-176.
8. Qobilova, Z. (2020, December). THE ARTISTIC-AESTHETIC EFFECT OF AMIRI'S POETRY SCOPE. In Конференции.
9. Haliljonovna, S. K. (2024). PSYCHOLOGICAL POSSIBILITIES OF FORMING INTERESTS IN VISUAL ARTS IN PRESCHOOL CHILDREN. Galaxy International Interdisciplinary Research Journal, 12(3), 438-442.

10. Жахонгирова, Тамила; ,ЭВОЛЮЦИЯ НЕГАТИВНЫХ ЭМОЦИЙ В АНГЛИЙСКОЙ ЛИТЕРАТУРЕ: СЕМАНТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ,Ta'limning zamonaviy transformatsiyasi,11,2,18-20,2024,
11. Andreyevna, Jaxongirova Tamila; ,CURRENT TRENDS AND DEVELOPMENT FACTORS IN THE APPLICATION OF DIGITAL TECHNOLOGIES IN EDUCATION,Ta'limda raqamli texnologiyalarni tadbqiq etishning zamonaviy tendensiyalari va rivojlanish omillari,28,1,230-233,2024,
12. Khabibullaeva F.K. The Problem of Adequacy in Russian Translations of A. Kadiri's novel "The Past Days". Toronto. Design Engineering. 2022. – P. 6091-6101.
13. Abdullaevna, K. G. (2024). TRANSLATION CHALLENGES IN SCIENTIFIC AND TECHNICAL TRANSLATION WITH A FOCUS ON TERMINOLOGICAL DICTIONARIES. Science and innovation, 3(Special Issue 34), 178-181.
14. Toshboyeva, O. (2024). THE TERMINOLOGY, GENESIS, AND LINGUISTIC FOUNDATIONS OF "BRAND NAMES" IN THE WORLD OF LINGUISTICS. University Research Base, 992-995.